

leur ook maar

rie teruggrijpt
ger, kwam op
een vraag, ge-
aid-Afrika: „Is
met de vrouw
ninder dan elf
Vgesch. Geref.
die zaak —
k in Amerika
behalping die
rklarede, af te
ed zulks in de

erken in Neder-
leggen bij de
n niet tot cen-
val betrof een
st den broeder
der Generale
huwelijk bloed-
staten die het
jaar in studie
iemand niet
overleden broe-
vies der Ame-
fende het pas-
eden niet over
clusie te aan-
er zal de zaak
deputaten die
er zullen be-
rapporteren.
weer van de
n dan wellicht
gedeponeerd?
en onder ons
we maar niet

name waardig,
sprake kwam
zulke dienaren
de gewone be-
e studie voort
ks reeds voort
ard, enz. dien-
te verdere op-
commissie ad
zijne officiële
er voortgezette
spareeren voor

de werd voor-
zijn kerkeraad
nd doel „zijne
e kome”. Zijn
t waarover het
in gelegd der
ere) gemeente
inds vele jaren
rika, en in de
de Amerikaan-
des tijds over-
d was in lijn
d werd aanbe-
een valsche
dikanten zich
volgens welke
nden blijft aan
e, werd „enti-
al fictief, een

sen interessant
de Nederland-
g niet zouden
assis meer, of
voorzitters ge-
eeraar officieel
t bestaand
hangen. Dr H.
n, toen hij in
gevraagd had
geantwoord:
de Parkkerk in
ische broeders
„een wassen
werd dat onze
meenen dienst
s in Nederland
en daar „eme-
dat niet fictief
de kracht des
en dienst”
i (algemeen)
t „of dat geen
lijk gevraagd?
een kerkeraad
permanent
van Classis en
n — wat dan
e deputaat
t in de lucht
erlaad bij het
bestaan dezer
niet evenzeer,
mer valt van
laatstgenoemde
en samengeroe-

pen. Maar dat kan ook voor Classis en Synode gel-
den, in extra zitting. Zijn deze kerkelijke lichamen
in wezen niet hetzelfde? Is er slechts gradueel
verschil — elk lichaam zijnde: suo genere — en
geen essentieel verschil? Zijn die bredere ver-
gaderingen in wezen niet saamgetrokken kerke-
raden, met geconcentreerde roegermacht enz.? De
laatstgenoemde denkbeelden zijn meer dan eens
den onzen in Amerika voorgehouden. Sommigen
ervan kwamen tot uiting bij het synodaal debat.

En zoo ging het een poos voort. Tegenover
hen die voor abnormale toestanden, niet bestaande
toen de Kerkenorde werd geformuleerd, een roe-
ling wilden maken die rekent met de realiteit,
stond een andere groep die verklaarde dat beroep
op Artikel 15 der Kerkenorde ongegrond was. Dat
doelde op kerkelijke „tramps”, wandelende Leve-
ten, zonder vasten dienst. Om die nog wat in te
binden. En dit kon niet gelden als grondslag voor
de voorgestelde regeling. De laatstgenoemde groep
won het in de stemming, ofschoon ze geen groote
meerderheid erlangde. Maar in elk geval, de leden
der Synode die zich nog het nauwst verbonden
gevoelden aan de Kerkenorde, opgevat in de tot
hertoe onder ons gangbare praktijk, wonnen het.

Het zal, vertrouwen we, onzen „Reformatie”-
lezers wel blikken dat in het algemeen de Chr.
Geref. Kerk in Noord-Amerika nog staat in het
teeken van getrouw vasthouden niet alleen aan de
leer, maar ook aan de praktijk en usantie der
Vaderen. De invloed der Gereformeerde leiders is
nog steeds belangrijk, ook al wordt die steeds
minder, doordat de Nederlandsche taal niet meer
zooveel gebruikt en verstaan wordt als vroeger.
Het Engelsch was de taal van alle rapporten ter
Synode ingediend, met slechts een of twee uitzon-
deringen. En schier niets dan Engelsch werd ge-
hoord in al de debatten. Op één punt kwam boven-
genoemde invloed echter duidelijk uit. Het besluit
der Synode van 1930, den doop toelaten van
aangenomen kinderen, waarvan men niet zeker is
dat ze Verbondskinderen zijn, zal opnieuw in stu-
die worden genomen. Voorloopig echter blijft het
synodaal besluit van 1930 staan.

HENRY BEETS.

Critiek op Lambeth.

We hebben in ons blad een bespreking gegeven van
„Het Getuigenis der Christelijke kerk, voorzover te
Lambeth vertegenwoordigd”. Aangezien „Lambeth” „in-
ternationaal” was, synthese bracht, verbreedde, en zoo
voort, vond natuurlijk menigeen, wat van daar kwam,
prachtig; uit de kringen van het „hersteld verband” werd
druk met het boek gewerkt; en onze critiek op wat erin
gegeven werd, heette natuurlijk bij menigeen, zoo al
niet een uiting van persoonlijke zielsgesteldheid, och
arme, dan toch in elk geval „assensch”.

Het is nu goed, een bekend ethisch predikant, be-
kend uit het „Algemeen Weekblad”, over dezelfde con-
ferentie, en haar getuigenis, te hooren. Het is Ds E.
Jansen Schoonhoven. In „Het Korenland” schrijft deze:

Mijn bezwaren tegen het Lambeth-rapport kan ik
in dezen éénen zin samenvatten, dat hier bewust
gepoogd wordt het christelijk geloof te ver-
zoeken met een idealistische levens-
wereldbeschouwing. Dit behoort natuurlijk
nadere toelichting. Idealistisch noem ik elke beschou-
wing, die de geschiedenis der menscheid opvat als
een zelfverwerkelijking of zelfontplooiing van den
Goddelijken Geest. Tusschen God en mensch is er dan
niet een scherpe scheiding, zooals de Bijbel die steeds
trekt; God de Schepper — de mensch het schepsel;
God de absolute Heer — de mensch „stof en asch”
voor Zijn aangezicht. Voor het idealisme openbaart
God zich in de werkingen van den menscheijken
geest; de mensch heeft een goddelijke vonk in zich;
God verwerkelijkt de idee van het goede, de idee van
het ware, de idee van het schoone door de cultuur-
geschiedenis van den mensch.

In het bovenstaande heb ik het christelijk geloof
in God en het idealisme reeds tegenover elkaar ge-
steld. Het typische van het Lambeth-rapport is nu,
dat het hier geen tegenstelling ziet. Het meest komt
dit uit in het gedeelte over de christelijke leer aan-
gaande God.

Men spreekt graag over den goeden geest, die de
nieuwere synthetici beheerscht; hun optimisme wordt
gekenschetst als dankbare opening der oogen voor het
werk van God, waarvoor de Asser-geest zoo geen gezicht
meer heeft. Ds Jansen Schoonhoven merkt hiertegen op:

Hier blijkt meteen, hoe uit deze idealistische be-
schouwing het geloof in de evolutie, het opti-
misme ten opzichte van de geschiedenis voort-
vloeit. In bijna alle deelen van het rapport vinden we
dit optimisme. Bijna naïef doet het ons aan in het
hoofdstukje over „Voortgang van internationale ver-
standhouding in de jaren tusschen 1920 en 1930”,
waar wij lezen: „Ook hebben wij met dankbaarheid
opgemerkt, dat de stemming van haat onder de vol-
keren bezig is plaats te maken voor vriendelijker
gevoelens. In alle landen begint de jongere generatie
(denk aan de Hitler-jeugd in Duitschland! E. J. S.)
samenwerking en edelen, vriendschappelijke nadering
te beschouwen als de natuurlijke verhouding van

verschillende volkeren”. Zouden de bisschoppen dit
in den jare 1932 nog voor hun rekening nemen? Ons
„levensgevoel” is toch wel totaal anders.

Hoe wordt nu, zoo vraagt Ds Jansen Schoonhoven
verder, de verzoening tusschen christelijk geloof en
idealisme tot stand gebracht? De Schrijver antwoordt:

Het is zeer belangwekkend dit na te gaan. Aan den
eenen kant wordt de gedachte van Gods transcenden-
tie, d.w.z. dat God boven de wereld verheven, de Heer
der wereld is, vastgehouden. In het idealisme is steeds
een tendenz naar het pantheïsme, de leer, dat God
één is met de wereld. Het pantheïsme wordt hier echter
uitdrukkelijk verworpen (p. 101).

Maar, zegt het Lambeth-rapport: God is tegelijk im-
manent (d.w.z. Hij is in de wereld en in haar ont-
plooiing aanwezig). „Hij werkt in den mensch, spe-
ciaal in de hoogere vermogens van den mensch, en
is de Oorsprong van de opwaartsche beweging, die
in de geschiedenis der menscheid is na te speuren
(p. 96). Er is „een zekere wezenseenheid” tusschen
God en mensch (p. 95). Hetgeen de mensch krachtens
zijn eigen geestelijk wezen aan waarheid, schoonheid
en liefde ontdekt en tot stand brengt, heeft beteekenis
voor de komst van het Godsrijk, omdat Gods Geest
den mensch daarbij leidt. De mensch zelf dekt en
handelt, maar krachtens die „zekere wezenseenheid”
tusschen mensch en God, kunnen wij toch ook zeggen,
dat God hier werkt.

Hier staan wij aan de grens van het idealisme, ja
eigenlijk over de grens.

Over de grens; ja zeker. Een heel eind er over heen
ook.

Ds Jansen Schoonhoven heeft natuurlijk respect voor
de goede bedoelingen. Maar, zegt hij,

dat neemt niet weg, dat, al erkennen wij de diep-
christelijke drijfveer tot deze synthese, wij deze syn-
these zelf in strijd achten met het Evangelie. Het
menscheijke en aardsche zal op een andere wijze
ter verheerlijking van God moeten worden opgedragen.

Want het Evangelie beoordeelt de menschenwereld
toch anders dan het Lambeth-rapport, ik kan het niet
anders zien. De werkelijkheden van zonde en dood
worden in dit rapport niet in hun allesbeheerschende
beteekenis voor het menschenleven erkend (alles
beheerschend behalve Godzelf, die ze door Jezus Chris-
tus overwint). De Godverlatenheid dezer wereld, de
diepe vervreemding van God, waarin wij ons bevin-
den, schijnt men hier niet te vinden, noch in den
Bijbel noch in de werkelijkheid, terwijl zij ons, nadat
wij door het Evangelie zijn ziende gemaakt, van alle
kanten uit onze tegenwoordige wereld aangrijnst. God
de Schepper en Onderhouder der wereld, de mensch
geschapen naar Gods beeld, is het wonder, dat tien-
duizenden hoonlachen om zulke woorden? Tenzij wij
door het Evangelie, door Jezus Christus gegrepen
worden, en dan deze woorden vasthouden op hoop
tegen hoop.

Waar de werkelijkheid van ons menschenleven niet
zoo wordt gezien, verandert natuurlijk ook de verlos-
sing van karakter. De Bijbel richt onze hoop op het
Koninkrijk Gods, dat in de „loekomst van Christus”
zal worden geopenbaard, door God alleen, en dat deze
verloren wereld redden zal. Hier vervaagt de toe-
komst van Christus en het Koninkrijk Gods gaat de
trekken vertoonen van een menscheidsideaal, waar-
toe het volbrachte werk van Christus en Zijn voort-
durend werkende Geest de menscheid opvoedt, en
dat dus mede door de scheppende krachten der
menscheid tot verwerkelijking komt.

Aan het eind gewaagt de schrijver van „diepgaande
verschillen”.

Als zoo een overtuigd ethisch predikant schrijft, hoe-
veel te meer moet dan uit gereformeerd oogpunt deze
synthese worden afgewezen met het door Ds Dresselhuys
onlangs in ons blad geciteerde woord „uniert ist rui-
niert”?

En toch worden dergelijke tijd-geest-uitingen door een
zich gereformeerd noemend blad („Woord en Geest”) met
groot gebaar van verlichting begroet als teken van ont-
plooiing van het christelijk leven.

We hebben al weer geduld; de tijd zal 't leeren.

Ds Hoeksema.

Onze lezers herinneren zich, dat Ds Hoeksema be-
weerde, reeds eenmaal eerder mij op „schieve voor-
stellingen” te hebben gewezen, die ik van hem
zou gegeven hebben; dat ik daarvan niets afwist; dat
ik hem gevraagd had, mij het blad te zenden, waarin
dit zou blijken. Ik ontving sinds een brief van Ds H.,
waarin hij mij zei, het blad naast zich te hebben, maar
het toch maar niet te zenden. Dit niet voldoen aan een
rechtmatig verzoek, bevestigt hij thans in zijn blad. Hier-
mee neem ik van hem afscheid: ik geloof zijn beschul-
diging niet.

Wie een kuil graaft.

Ds L. Oranje schrijft in „Gron. Kbl.” een overdenking
over den tekst: wie een kuil graaft, zal daarin vallen
(Pred. 10:8a). We lezen:

Volks-exegese kan meerdere malen zeer juist zijn
gevonden. Maar het is toch ook niet onmogelijk en
ongebruikelijk, dat een bepaalde algemeen aanvaarde
uitleg er totaal „naast” is. Zoo schijnt het mij inder-
daad gesteld te zijn met den bovengenoemden tekst.
Nietwaar, ieder is hier toch wel dadelijk met z'n uit-
leg klaar?

Wat zou de Prediker anders hebben bedoeld, dan
wat er ook staat in het bekende spreekwoord: „Wie
een kuil graaft voor een ander, valt er zelf in”?

Maar staat dat er nu heusch?

Ik lees van dat „voor een ander” in dezen
tekst niets! Ook niet wat er ook maar in de verste
verte op lijkt zelfs!

Ik lees alleen maar van een man, wiens gewone
dagelijksche werk het is, kuilen te graven, en die nu
op een gegeven moment het ongeluk heeft, zelf in zoo'n
pas gedolven groeve terecht te komen. Net zoo goed,
als er in het vervolg wordt gesproken over gewone
ambachtelui, in de uitoefening van hun dagelijksch
werk; een slooper, een sjouwerman en een houthakker.

Willen we ons dus nuchter houden alleen aan wat
er staat, dan mogen we dit Gods Woord dan ook
niet anders opvatten, dan zoo, dat God ons aanwijzen
wil, hoe elk beroep zijn eigen gevaren voor de be-
oefenaars ervan met zich meebrengt. Gevaren, die
alleen door de wijze onderkend en met succes ver-
meden en bestreden zullen worden. (vs. 10c).

Nooit te oud, om te leeren, zal waarschijnlijk menig-
een, met mij, zeggen.

Stervend Europa.

In „de Nieuwe Eeuw” geeft Ed. Wormser enkele
characteristica uit den inhoud van Iwam Goll, Stervend
Europa. Aldus:

Europa is degelijk. En Europa weet alles. Er be-
staan voor Europeesche geleerden en kantoorbedien-
den eenvoudig geen raadsels meer. De vivisectie der
wetenschap is overal doorgedrongen en legt met onfeil-
baar-werkend lancet ook de laatste geheimen bloot.
Men verwondert zich over niets, zelfs niet over 't feit,
dat er menschen met hersens bestaan. Sprookjes wer-
den afgeschaft nu het leven zelf geen sprookje meer
bleek te zijn. Het zou kunnen zijn, dat de zon op
Philips gloeilampenfabriek was uitgevonden om de
Europeanen tegen de duisternis te beschermen.

Want wij worden beschermd, zwaar beschermd. Er
zijn bladen die niet verzuimen een tweeweekelijksche
rubriek aan de gezondheid te wijden, de gezondheid
van de Europeesche ziel inbegrepen. Wij kunnen ons
warenhuizen voorstellen waar voor een dubbeltje
handelingen beschikbaar worden gesteld om ge-
zond te blijven. Boven gezondheid bestaat eenvoudig
geen wet.

Bovendien heeft Europa haast. De uurrecords wor-
den steeds verbeterd, de dooden hoopen zich op, in
de ziekenhuizen en de krankzinnigengestichten zijn
meer verpleegsters noodig. De dood verschaft werk.

De liefde is in Europa im- en exportartikel ge-
worden. Daar zijn handelaars, die door de „liefde” rijk
worden. In de bioscoopen sterven voor het eerst de
sterke gevoelens en in de burgerhotels leeren de Euro-
peanen de liefde beschouwen als de grofste leugen,
die ooit werd uitgedacht. Maar de avondbladen spre-
ken van reinheid des harten en de boeken over vol-
komen huwelijken vinden nog nooit zoo veel koopers.

Verveling heeft allen aangegrepen. Uit verveling
bemint één man vele vrouwen, uit verveling werkt
men, uit verveling werpt de vermoeide Europeaan
zich onder de expresse naar Marseille.

Rede en Arbeid hebben het Kruis vervangen. De
Zondagen worden verslapt. Als er geen arbeid, geen
koorts is, vervalt de Europeaan tot stompzinigheid.
Anderen schrijven boeken. Het zou hen onmogelijk
zijn te leven zonder boeken te schrijven. Zij willen
Europa redden. Het zijn de profeten, die den onder-
gang aankondigen in de hoop hem daardoor tegen te
houden. Weer anderen glimlachen en verklaren niets
te weten. Zij glimlachen voortdurend en hun glim-
lach verdwijnt enkel bij hun dood en bij hun slaap.
Hun sceptis is het Evangelie van stervend Europa.
De groote sport is: zijn gevoelens te verbergen achter
sterke maskers. De wereld mag niets weten, de wereld
mag de impotentie en het minderwaardigheidscom-
plex niet kennen, de wereld moet blijven gelooven in
de superioriteit van de Europeesche cultuur, er is
geen bedrog mogelijk zonder masker.

Parodie? Overdreven? Of richting-verkennend?

Het gericht.

Van Ernst Lissauer geeft „De Stroom” dit vers:

Geweldig dreunt de stem des gericht's,
Doeh gij, verdoofden, kunt haar niet hooren:
Gij zult in het zweet uws aangezichts
De vrucht, die ik u gaf, verderven.
De menschen honger. Maar met koren
Zult gij de ketels der stoomschepen stoken.
Zij lijden gebrek. Het rottend ooft vergaat.
Werp groente de guilzige kalk ten vaart!
Zij smachten. Aan de struiken tot de thee.
Voeder met mais de mutlen der zee!
Des rechters wij spreekt over d' aard!
Maar gij, gekrenkten, kunt het niet verstaan:
Vergaan zult gij in overvloed.

In overvloed zult gij vergaan.

Het vers draagt tot opschrift: Het jongste gericht
van heden.

Houdt „Nevelijk” zich aan de formulieren?

In Het Zoeklicht schrijft de Redacteur, de heer Joh.
de Heer:

Links ligt Durgardam en Uitdam. „Die menschen
hebben ook niet veel uitzicht,” merkt iemand op; je
ziet maar net de daken van de huizen boven den dijk
uitsteken. Ja, dat is ook een typisch kenmerk van
Hollanders: als ze eenmaal een dijk gemaakt hebben
om hun leven en eigendom te beschermen, gaan ze het
liefst achter dien dijk wonen en kijken er hun heele
leven lang tegen aan, dat kun je ook langs onze
grootte rivieren waarnemen. De zon kan ternaar-
nood door het achterraampje van zoo'n huis binnen-
komen, van verre uitzichten op zee is geen sprake,
de dijken zijn er om tegenaan en niet om overheen
te zien.

Ik denk dat dit de reden is, dat er in die huizen
ook zooveel geestelijke dijkbewoners zijn: zoowel
Nevelijkers als andere dijkers. Deze blijven hun leven
lang maar staren op de dijken van formulieren en
termen, die hun voorvaderen gebouwd hebben en die
voor hun tijd wellicht wel noodig en goed waren —
maar toch in geen geval bestemd waren voor de